Barcelona.

Min afresa från Rom blef förr, än jag hade ärnat, och det förekommer mig nästan som en dröm, att jag redan är i Spanien. Jag reste den 4 Mars till Civita Vecchia och derifrån med ett franskt krigsångfartyg till Marseille, hvarest jag för reglerandet af åtskilliga angelägenheter måste uppehålla mig ett par veckor, hela tiden plågad af så många ledsamma tankar, att det var rätt otrefligt. Det var i dessa omständigheter icke underligt, att jag längtade efter förströelse och omvexling, och jag beslöt derföre att resa till Spanien. På nya fält, tänkte jag, skall

jag måhända kunna slå ifrån mig mina mulna föreställningar och kanske lyckas att se allt igen från den soliga och ljusa sidan.

Jag for direkte med ångbåten från Marseille till Barcelona, en öfverresa som var så blåsig och oangenäm, att det var rätt roligt att få stiga i land och i La Fonda de las Cuatro Naciones vid La Rambla finna ett riktigt fyrkantigt och stillastående rum. Början har alltså här varit bra nog, och ehuru helt allena i det främmande landet, skall jag försöka styra till åt mig så trefligt och angenämt som jag kan. Jag tycker det nästan vara en skyldighet mot mig sjelf. Att börja med har jag varit ute och gått omkring på La Rambla och gapat på grannlåten i bodfönsterna under de höga träden, — en plats snarlik boulevarderna i Paris. Öfverallt ett brokigt vimmel: bondfolk och sjömän, doncellas och dueñas, prester och mulåsnor, herrar och fruar. Jag kände ingen, men det var ett rörligt och lustigt lif, som muntrade mig och åtminstone skymde bort ledsamma tankar. — Det föreföll mig nytt och ovanligt att på några ställen emellan balkonger och bildhuggerier se väggarne målade al fresco, nästan som kollossala solfjädrar med pudrade herdar och leende herdinnor i schäferhattar och blå skor, emellan knippor af klarinetter, fioler och säckpipor, fogelburar, kransar och bandrosor. Det var glada predikningar om, hur man roade sig för hundra år sedan. Så mycket tyckte jag mig deraf förstå, att eremitlifvet icke var mera på modet då, än det är nu, åtminstone att herdarne på den tiden tyckte om att ha någon att prata med, herdinna eller icke herdinna. Men huru som helst, *jag* är icke någon herde, utan måste roa mig med att prata för mig sjelf, det vill säga skrifva upp, hvad jag sett i dag på min ensamma vandring.

Först var jag i den gamla grå katedralen, som kallas el Seu, byggd på 1200-talet i en egendomlig götisk stil. I koret, öfver och framför högaltaret, hängde utspändt ett slags hvitt tält emellan pelarne; det såg underligt och främmande ut; kanske endast brukligt under fastan eller passions-

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

veckan. Altarprydnadens besynnerliga förgylda snitsverk och grannlåter glittrade i lampornas flämtande sken i kyrkans dunkel. Mörkbruna korstolar med fina sirater, löfverk och hemskt grinande figurer, vapensköldar af längesedan hänsofna gyllene-skinns-ordens-riddare, dyrbar glasmålning i de smala fönsterna och högt uppe i hvalfven spjut och troféer och gamla trasiga fanor med svartstickade örnar och mörka blodfläckar. Vid sidogången under orgeln hänger ett stort hufvud af trä med hvit turban och långt svart tagelskägg, ansigtet måladt rödbrunt och de grymma ögonen starkt fernissade och stirrande ilskefullt. Man säger, att det föreställer en morisk soldat, som under gudstjensten hädat messan och derför blifvit halshuggen. Detta hufvud lärer vara så inrättadt, att när orgeln spelas, gapar munnen sorgligt, tänderna gnissla och ögonen blänga med ondska, än i dag. Spaniorerna roa sig ibland på ett hemskt vis. Orgelpiporna stå icke upprätt och skyldra städadt och beskedligt som hos oss, utan ligga vända utåt eller nedåt kyrkan, liksom hotande basuner eller hväsande ormar. Det kan icke nekas, att detta har ett så att säga passioneradt utseende. — Klostergården vid sidan om domkyrkan är mycket pittoresk och romantisk, men mycket förfallen. Hemma hos oss i norden fans aldrig någonting af götisk byggnadskonst så sirlig som den minsta vrå i denna bortglömda klostergård. Men här i Spanien, liksom i Italien, tycker man sig kunna ha råd att låta sådana dyrbara fornlemningar förfaras; det finnes så många. Stenhuggarearbetet är förvånande fint och flitigt utfördt, med en underligt lekfull ornamentering. På hvar enda kapitäl fins någonting besynnerligt och fantastiskt uthugget i den grå stenen, ohyggliga vidunder, unga qvinnoansigten eller feta munkar ridande på drakar, till hälften svin till hälften fiskar, — kanske med häntydning på karnevalen och fastan, åtminstone afbrutna gåtor i medeltidens mörka mysterier. I gotikens nässlor och kålblad kryper på det sättet icke sällan någonting demoniskt; men oskulden ligger ändå andäktigt på knä och märker icke, hur den lede frestaren grinar under tistelbladen, ser icke »detras la cruz el diablo» *, som spaniorerna säga. Dem renom är allting rent.

På eftermiddagen gick jag ut till den vackra promenaden, som kallas el Jardino del Esplanado, en ganska smakfull anläggning med blommor, sällsynta växter och träd, rymliga volierer med sångfoglar eller ufvar, örnar och påfoglar. Der finnas äfven dammar med svanor, vattenkonster bland stora sjöväxter med breda blad, bänkar och löfsalar emellan marmorstatyer, blomstervaser och fint sandade gångar. Der var det skratt i häckarne, nätta barnpigor, invalider på träben och sjömän från aflägsna länder, och emellan de mörka cypresserna en glad utsigt öfver staden, den präktiga bergskedjan och det blå hafvet. Utanför denna anläggning är det en annan, vidsträcktare promenad under mångdubbla lummiga alléer och emellan stora fontäner med mossbelupna nymfer och tritoner, som spegla sig i vattnet. Men jag gick ännu allt för mycket som en ensam främling bland allt detta för att riktigt kunna trifvas, och icke hade jag heller någon tanke på att stanna i Barcelona; jag är redan otålig att komma längre söderut.

Stora operan i Barcelona är en ibland de största i Europa; nästan så stor som La Scala i Milano. Grant förgyld och präktig. Bakom hvarje loge fins ett litet kabinett eller förmak med speglar, små soffor, matta och ett litet bord. Foyern är rikt belyst och med speglar och bänkar rundt omkring. Emellan akterna är der en liflig och bullrande promenad, nästan trängsel. På denna stora teater gifves italiensk opera; på den mindre, som kallas Teatro Principal, komedier. Jag såg en gammal spansk pjes af Moreto: *El desden con el desden.* Emellan akterna framträdde ett par och dansade med castagnetter, nästan alltid med tomt hus, ty spaniorerna äro så vana vid detta slags spektakel; för mig var det nytt och särdeles charmant.

Händelsevis har jag träffat en bekant från Italien, en dansk köpman Olsen, och på hans inrådan flyttat ifrån

* Bakom korset hin onde.

R.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

hotellet till ett trefligare privat logis, der jag äfven kan spisa vid table d'hôte. Detta har gjort, att jag känner mig liksom mera hemmastadd, och det har skaffat mig tillfällen att göra bekantskaper, hvilka redan varit mig till gagn. Jag har derföre ansett det kunna vara skäl att uppehålla mig här ett par veckor och begagna tiden, i synnerhet för att taga några lektioner i spanska språket, innan jag begifver mig vidare. Det sägs ju vara fördelaktigt att i skogen kunna tjuta med ulfvarne.

Min språkmästare är en gammal fransk emigrant, i tofflor och manchetter, monsieur Rambert, icke olik Canovas staty af Pius VII i Peterskyrkan, men mera att måla af, der han sitter bland sina krokbenta länstolar, gammalmodigt husgeråd, bokskåp och gamla pastellporträtter. En annan tafla kunde det bli af hans feta spanska madam eller hushållerska, med husets favorit, att icke säga tyrann, en långryggig katt, som sitter och slickar tassarne bakom de kinesiska krukorna. Men jag blundar för allt detta och tänker endast på mina irreguliera verber och nödvändigaste konjugationer. Med belåtenhet finner jag emellertid redan, att mitt flerårige vistande i Italien nu hjelper mig att förstå kastilianskan med temlig lätthet, och jag hoppas nog att kunna profitera af monsieur Ramberts lektioner.

Det är en vacker sed i Spanien, att alla kläda sig enkelt för att gå i kyrkan; fruntimmerna svartklädda med den sammetskantade mantillan af tjockt svart siden. I ett af kapellen såg jag ett barndop. Vackra faddrar, glada ansigten, belysta af den vridna och smyckade vaxfacklan, som en rödblommig fru höll i sina trinda händer öfver lindebarnet. Det var som en tafla: presten med grått hufvud och i hvit mess-skjorta, det flämtande ljusskenet, korstecken och ceremonier omkring dopfunten, gummor, skrynkliga och tandlösa, barn på tå, vackra flickor, och lillan rätt förnöjd. Solen bröt in genom de målade fönsterna och lyste mildt på de gamla dammiga fanorna i taket, och till och med det grymma moriska hufvudet under orgelverket grinade mindre sorgligt än eljest.

Man ser visst icke mera några munkar i Spanien, sedan klosterna här äro upphäfda, men en myckenhet prester tyckes ännu behöfvas, och otvifvelaktigt besitter kyrkan stor makt. Åtminstone kan man lätt få en sådan föreställning, när man ser den prakt, som hon utvecklar här just nu. Det är nemligen den heliga veckan, och långa processioner skrida genom gatorna alla dagar. Infödingarnes åsigter om dessa besynnerliga kyrkoceremonier tilltror jag mig icke att kunna uppfatta; men det är icke att undra på, om mången resande icke skulle kunna skilja det burleska i dessa processioner från hvad i dem kan vara allvar, utan snarare kanhända vänder sig med ömkan bort från gycklande upptåg, som nästan leka med vår religions vördnadsvärdaste mysterier.

Ut ur den mörka kyrkan kommer genom trängseln först regementsmusiken med klingande spel framför en trupp unga barhalsade karlar i traskostym, ämnade att föreställa fornromerska soldater. De hafva urblekta, rosenfärgade, åtsittande kalsonger, hjelmar af förgyldt papp med ofantliga fjäderbuskar, sköldar af guldpapper, lansar och svärd af förtent jernbleck och se afskyvärda ut, när de stöta spjuten emot gatstenarne, trippa och stoltsera och skaka sina stora peruker och lösskägg. Deras centurion eller höfvitsman är öfverdådigt utspökad som en Ahasverus, Holofernes eller Nebukadnezar och svänger morskt sitt standar. Efter dessa romare komma små gossar i åtsittande svarta sorgrockar med tre alnars långa släp, ringkragar, små dolkar i skärpen och pomada i håret. Detta småherrskap går omgifvet af barhufvade lakejer i granna livréer, ty barnen äro alla af högadliga familjer. Derefter talrika brödraskap i svarta kåpor och maskerade i spetsiga hufvor, höga som sockertoppar och med ett par hål för ögonen. Till och med små barn buro dylika svarta spetsiga hufvor. Det ser hemskt och förskräckligt ut och påminner om en inqvisitionens autodafé. Alla bära långa vaxfacklor i händerna, fanor, kors och krucifixer, eller andra passionsinstrumenter, törnekronan, hammaren och

JUNTA DE ANDALUCIA
C.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA

spikarne, svampen, dödskallar och benknotor, allt på svarta sammetshyenden. Somliga af dessa »nazarenos» hade om lifvet bundna tunga tjocka jernkedjor, som släpade långt efter dem på gatan. Kedjorna äro en kyrkans tillhörighet och uthyras för tillfället gunstbenäget till sådana syndare, som af dem känna sig vara i behof — deras släpande lärer nemligen vara en välgörande och derföre eftersökt penitens, så hård likväl, att de, som inlåta sig på detta slags botöfning, merendels icke kunna hålla ut processionens hela vandring till slutet (den varar vanligen sex timmar) utan att falla i vanmakt eller få blodstörtning. I den ofantligt långa processionen bäras också så kallade »pasos», d. ä. grant utstyrda och kostymerade bilder i naturlig storlek af trä eller vax, somliga så tunga, att det erfordras ett helt kompani karlar för att bära dem. Dessa karlar gå under bärningen skymda af ett murket omhänge, men icke sällan sätta de ner grannlåten för att pusta, hemta litet frisk luft, snusa eller torka svetten ur pannan. Grupperna, som på det sättet bäras, föreställa gemenligen Golgata, Ecce homo, gisslingen, gräläggningen, Kaifas och Herodes, Johannes Döparen halshuggen och andra sådana fasliga föremål. Att alla dessa bilder se ut som bofvar och banditer behöfver icke sägas. Men till slut föres alltid det förnämsta och dyrbaraste belätet under en stor, tung baldakin eller tronhimmel, nemligen Mater dolorosa, sorgklädd med en omätlig slöja af svart sammet, de sju dolkarne stuckna i bröstet, en broderad näsduk i hand och på kinderna glasperlor, som föreställa tårar.

Inne i kyrkan sysslade bland de öfriga en ung prest med ett utseende, som jag icke så lätt glömmer. Han var storväxt och stark, blek, med mörka ögon, en mjölkhvit panna, svarta lockar, en rak och fin näsa och en mun så sträng, att om leendet någon gång kunde smyga sig dit, var det väl nog endast i sällskap med hånet. Hans hand var så fin och mjuk som Pompadours, men fästet af en stilett kunde kanske ändå passa deri lika så bra som den

slipade proppen i giftflaskan. Det var kanhända en gudsman, men en målare skulle nog ändå kunna begagna honom till modell för en röfvaranförare eller kardinalstorinqvisitor.

Sedan jag emellertid riktigt fått emottaga de bref, som jag hade väntat på i Barcelona, var mitt uppehåll derstädes icke längre nödvändigt, utan jag gick i stället om bord på en ångbåt destinerad till Grao och Valencia. Allt lyckades bra; vädret vackert och sjön lugn, något som var gynsamt, ty det lärer ibland vara svårt nog att komma i land vid Grao, emedan redden der är så långgrund, att fartygen måste ankra långt från land, utsatta för alla vindar midt i sjögången. Från Grao upp till Valencia är ungefär en halftimmas väg, som man far i ett täckt åkdon, kalladt tartana. Detta slag vagn på två hjul drages af en häst, och inuti finnas bänkar långs efter sidorna, med plats för omkring tio personer. Utvändigt är denna omnibus grant målad med figurer, ångbåtar, englar, hjertan och törnrosor och allt det vackraste man kan inbilla sig. Våra saker blefvo visiterade först på ett ställe under vägen och sedan också i sjelfva stadstullen, men omsider kommo vi med pick och pack in på Valencias gator och efter många lofvar och krumbugter ändtligen fram till hotellet Fonda del Cid vid Plaza del Arzobispo. Gatorna äro icke stenlagda, men så hårdt tillstampade och soltorkade, att de ändock likna släta gråstensgolf. Utanför fönsterna äro öfverallt balkonger, skyddade för solen af tunga bastmattor, och bakom dessa befinna sig liksom menagerier af dufvor, kanariefoglar, papegojor och markattor; äfven vackra flickor bland nejlikor och blomsterkrukor.

Jag spisade och gick derefter genast ut i staden med en af mina reskamrater, en engelsman, mr Warren. Vi besågo katedralen, som är byggd på samma grund, der förr en moské stått. Sedan dess flere gånger ombyggd och nu renoverad på ett temligen modernt sätt. En okristligt

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

stor myckenhet altaren, somliga med ganska anmärkningsvärda gamla taflor. Öfver hela kyrkgolfvet ligger en fin bastmatta utspänd, och på den sitta svartklädda fruntimmer med benen i kors under sig på turkiskt vis. Denna kyrka har den egenheten, att fönsterna icke hafva glasrutor, men i stället halft genomskinliga alabasterskifvor. Högaltarets prydnader äro mycket kostbara, med förträffliga gamla målningar från den florentiska skolans bästa period, några deribland sägas till och med vara af Lionardo da Vinci(?). Den allra äldsta altarprydnaden, en rik götisk retablo, nedbrann påskdagen år 1460. Elden kom lös genom påtänd blår, fästad vid en dufva, som flaxade omkring i kyrkan och skulle föreställa den helige Ande vid någon af ceremonierna.

Det stora kyrktornet är en mycket massiv åttkantig byggnad och kallas El Micaleta. Derifrån har man en vidsträckt utsigt öfver La Huerta, campagnan omkring staden; och i Valencias klara luft framstå äfven ganska aflägsna föremål med en tydlighet, som verkligen är högst förvånande och öfverraskande. Torn och kyrkor, palatser, villor och terrasser, inbäddade i blomstrande trädgårdar och den frodigaste vegetation. I sin förtjusning inbillade sig morerna, att en bit af himmelen hade fallit ner just i den trakten, och att detta är orsaken till Valencias ljuflighet. Oliver, hvita mulbärsträn för silkesodlingen, palmer, mandelträn, oranger, fikon, vin, pommegranater och aloë, — hvad skall jag räkna upp mer — allt tycktes växa liksom i kapp.

Floden Guadalaviar (den hvita floden), bred, men mycket grund och ofta nästan uttorkad, har många vackra stenbroar. I solnedgången är det förtjusande att gå i den skuggrika, doftande »alameda», bland blommor och palmer och oleanderhäckar. Vid hvardera sidan om ingången ligger en sfinx af sten på en hög piedestal. Det är dock icke gamla mysteriösa egyptiska basaltsfinxer med det hemlighetsfulla leende, hvars betydelse endast Isis' prester visste; dessa äro från förra århundradet, då det var mod

att till och med sfinxer skulle bruka chignon med pudradt hår och snörlif à la Montespan. En lätt florshalsduk har vårdslöst halkat af det ena bröstet; öfver nacken och axlarne hänger den spanska mantillan, och omkring den runda flickhalsen ringla sig perlband. Men minen, hela minen tyckes säga: vore jag icke en sfinx, så att jag måste ligga så här med framtassarne, skulle väl också jag veta att snart få fästman. Några glada rödblommiga señoras sutto på stenbänken ett stycke ifrån under en törnrosbuske, och det var påtagligt, att den vackraste hade ett förvånande slägttycke med sfinxen, åtminstone var uttrycket just det samma; för öfrigt hade hon likväl i stället för framtassar små hvita händer med solfjäder; af resten syntes blott ibland en liten skospets med ett blixtrande stålspänne.

Här i Spanien titta så många friska och rödblommiga ansigten ut under de svarta mantillorna, att man snart nog tycker den svarta färgen vara den gladaste. Pigorna hafva i hvardagslag förgylda nålar i de tjocka hårflätorna, liksom det brukas i Italien, och kammar, som merendels äro af silfver med en liten pressad madonnabild, sätta de gerna på sidan vid ena örat. För resten hör till drägten en blommig silkesduk öfver bröstet och vida puffärmar, med en hvit spets hängande nedåt, och en kort blå klädning, som icke gör någon hemlighet af, att benen äro vackra. Oftast lysa dessa i ett slags strumpor eller rättare strumpskaft, som endast räcka till smalbenet, ty foten är bar och har blott ett slags sandal, »alpargata», af groft linne eller hampa, fastbunden med blå band. Det tycktes roa dem att få visa sina vackra fötter nästan lika så mycket som de vackra ögonen. Också karlarne äro smidigt och väl växta; ett väl tecknadt smalben, en stark vad, ett litet knä och hela resten vackert är ingen ovanlighet i Valencia. En egendomlighet i karlarnes drägt är ett hvitt skört, som icke är olikt nygrekernas. Den valencianska strumpan, »la media valenciana», utan både fot och häl, liknas i Spanien alltid vid studentens penningpung, som anses vara bottenlös.

JUNTA DE ANDALUCIA CONSEJERÍA DE CULTURA

Vi gingo förbi en af portarne till domkyrkan, la puerta de los apostoles, och sågo der sitta några svartklädda herremän och framför dem stå en hel hop bondfolk. På vår efterfrågan upplystes, att det var en fredsdomstol för alla tvister angående irrigationen eller vattenledningarne ute i trädgårdarne och på fälten omkring Valencia. Det är en gammal domstol, och det är der icke tillåtet att begagna skrifna dokument, bläck och penna, sekreterare och protokoll; domen faller genast och utan appell. Processen är derföre ganska kort. Ärendena föredragas på lemosin, folkdialekten, som talas i trakten omkring Valencia och som högst obetydligt liknar vanlig spanska eller så kallad kastilianska. Detta tribunal sammanträder alla torsdagar, när klockan slår tolf i tornet. Det lär vara en gammal morisk anordning.

Kort efter ankomsten till Valencia hade jag förmånen att göra bekantskap med svensk-norske konsuln derstädes, don José Lassala y Garcia, som är på allt sätt artig, hjelpsam och förekommande. Don José är tillika bibliotekarie i universitetets bibliotek, så att jag med lätthet kan ega tillträde till samlingarne.

Konsuln hade lofvat att presentera mig för en af sina vänner, professor vid målareakademien, och vi gingo derföre en dag att göra denne herre vårt besök. Genom krokiga gator och trassliga gränder, förbi barberarstugor, guldsmeder och hattmakare, hunno vi omsider fram till ett hvalf med freskomålningar och in på en gård, der en liten port med terracottaornamenter ledde upp till vår professors bostad. Liksom i sagan ingången till drakens håla är strödd med menniskoben och dödskallar, så voro här upphängda i trappan förfärliga martyrer, likfärgade och blodiga, con amore misshandlade först af grymma tyranner och sedan af sina målare. Ifrån denna hemska korridor inträdde vi i professorns arbetsrum. På väggarne der hängde så fullt med gamla mörka målningar, och det var en sådan trängsel af alla dessa olyckliga taflor, att man nästan kunde känna medlidande vid att se, huru de

magra, spensliga, maskätna ramarne klämde hvarann. Professorn arbetade på ett porträtt af en äldre herre i svart frack och gul väst. Ansigtet var måladt efter en gipsmask, tagen efter döden. Med gipsmasken hade målningen likväl icke den aflägsnaste likhet, utan tycktes endast vara ett dödfödt foster af en liflös fantasi och en hemsk spökhistorisk erinran. Den gula västen och den svarta fracken voro otvifvelaktigt taflans glanspunkter och förmodligen det, som kommer att skänka de sörjande den största hugsvalelsen.

Professorn sjelf var en liten gråhårig herre med svarta bågiga ögonbryn, obeskrifligt artig och gladlynt, så att jag verkligen uppriktigt önskade honom litet mera talang. Uti ett inre rum hade han åtskilliga akademiska figurer och gipser, solsken på golfvet, blommor i fönstret och en vacker dotter, som försvann, när vi kommo in, likväl icke förr än hon hade fått visa, att hon var lika värd att se på som trots någon martyr.

Sedan professorn hade borstat sin hatt och omsider funnit sitt bamburör, gingo vi alla tre till akademien, belägen i samma hus som universitetet. Lokalen var otreflig. I ett mörkt rum på nedra botten var en ung man sysselsatt med att renovera, det vill säga skrapa färgen af en gammal spansk tafla. Det var en af dessa bruna målningar med djupa svarta skuggor bredda i tjocka lager med de högsta dagrarne modellerade af terra cotta eller bränd terra di Siena; och skrapningen borde derföre kunna vara ett arbete att pröfva den unge mannens tålamod. Han hade dock haft ihärdighet nog att redan helt och hållet skrapa ut ena ögat, och han hade färgen tillblandad att måla ett bättre i dess ställe. Professorn blef mycket belåten med hvad som hade blifvit gjordt och sade, att ingen skulle mera kunna känna igen, att det vore samma tafla som förr. Sedan gingo vi igenom alla skolsalarne, hvilka dock samtligen voro tomma, och för att ingenting skulle fattas, besågo vi äfven akademiens sessionsrum. Här fans drottningens porträtt på hedersplatsen, emellan porträtter af akademiens

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

framfarna ledamöter, stolar med öfverdrag, krokbenta bord, bläckhorn, sanddosor, voteringsurnan och andra ledsamma attributer hörande till den akademiska institutionen. Sessionsrummet är långt och smalt och har endast i hörnet på ena väggen högt upp ett par smala gluggar, igenom hvilka litet halfdager tyst och liksom tveksamt smyger sig in. Rummet var icke dess mindre af kongl. akademien ansedt såsom det företrädesvis passande att inhysa samlingens utvaldaste taflor, ehuru man, för att kunna se hvad en målning förestälde, nödvändigt måste stiga upp på en stol, lyfta taflan från spiken och bära henne fram till gluggen. På det sättet såg jag ett litet dyrbart porträtt under glas, någonting likt att vara af Tizian eller Gio. Bellini. Äfven ett förträffligt porträtt af Velasquez, föreställande honom sjelf*. En inskription på baksidan säger, att det blifvit skänkt af enkedrottningen till Farinelli, sångaren. Ett vackert sjöstycke af van der Velde fans der också. I den graflika luften i detta akademiska sanctuarium uppeldades professorn småningom så, att han begynte hålla korta äreminnen öfver Carracci och Caravaggio, Parmegianino och Palma vecchio, och när jag började figurera vis à vis med Ribera, Ribalta och Espinosa blefvo vi derigenom snart så goda vänner, att han, innan vi skildes åt, bad oss komma och tillbringa aftonen hos honom.

På qvällen efter vår middag voro vi derföre åter hos vår professor, som tog emot oss obeskrifligt vänligt och presenterade mig för sin dotter, señorita Carmen, och ett äldre fruntimmer, förmodligen en faster att döma af slägttycket med professorn. Vi funno der äfven en italiensk målare och en gammal vän i huset, don Francisco, skrifvare hos alcalden. Pratet var derföre snart i full fart, och om jag hade känt de personer, hvilkas karakterer i raska drag aftecknades, hade det kunnat vara så intressant som mången historisk föreläsning. Italienaren talade med señorita Carmen om sista representationen af Nabucco, och professorn hade mycket vänligt sökt fram en portfölj med rara och urblekta handteckningar af Ribera för att låta mig få bläddra i. Men snart blef det musik: don Francisco skrufvade stolen i ordning, och den vackra Carmen satte sig till pianot. Det hela blef en komposition, som egentligen bestod i en liten fin spetskrage om halsen, ametister i örsnibbarne, bruna hårflätor, ett skälmaktigt rödblommigt ansigte med gropar i kinderna, och runda armar med hvita fingrar, som hoppade öfver tangenterna på det mest förtjusande oregelbundna vis. Italienaren och jag applåderade med händer och fötter, och konsuln komplimenterade; men soiréen var snart slut, hvar och en tog sin hatt, och sällskapet bröt upp. Innan vi skildes på gatan, lofvade jag min italienske vän att söka upp honom dagen derpå och bese ett miniaturporträtt, hvarmed han sade sig just vara sysselsatt.

* Innan jag lemnade Valencia, kopierade jag detta Velasquez' porträtt, med det svarta buskiga håret, det bleka ansigtet, de arroganta mustascherna, pipskägget, den tvärskurna kragen.

En morgon gick jag med don Pedro till en liten kyrka, som han kallade de los Martires. Jag har redan sett många förvånande uppträden i de katolska kyrkorna, men aldrig någonting mera ohyggligt än här. Kyrkan var helt liten, nästan endast ett kapell, med sparsam dager från fönsterna och här och der i vrårna en brinnande lampa. Under en dämpad orgelmusik tycktes skymningen mer och mer tilltaga. Allas blickar voro liksom med ängslan riktade upp mot målningen öfver altaret, som sakta började röra sig och småningom sjönk ner, då i stället syntes i den tomma ramen ett grått flor, som under ett lindrigt dallrande blef allt mera genomskinligt, tills det helt och hållet försvann; emellan ett par silfverlampor syntes då ett stort krucifix på en bakgrund af svart sammet. Detta krucifix var verkligen förskräckligt i sin grufliga realitet. På det groft tillhuggna korset hängde fastspikad en Kristusbild, så naturlig, att den tycktes vara en verklig död menniskokropp: det långa svarta håret med den rysligt blodiga törnekronan föll ner framför ansigtet, utefter de magra armarne sipprade liksom flytande blod, och i sidan gapade ett förfärligt öppet sår. —

Real Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

Men en så ryslig syn kan icke beskrifvas; det behöfver blott tilläggas, att det påstås, att denna bild är öfverdragen med skinnet af ett lik! Framför allt detta mumlade den bleke presten messan.

Morgonen derpå hade jag knappt slutat min frukost, innan professorn kom för att efter aftal föra mig och min engelske reskamrat Warren till målningsgalleriet, La Galeria de la Ciudad, uti ett gammalt dominikaner-kloster. Klostergården är särdeles pittoresk med en öppen pelargång rundt omkring, inneslutande höga palmer och blommande rosenbuskar. Galleriet har kanhända öfver tusen taflor, men ibland dessa icke många af något synnerligt värde. Af den valencianska skolan finnas likväl några mycket anmärkningsvärda. Maria Magdalenas kommunion, målad af Espinosa, är ett stort konstverk, äfvenså Ribaltas S:t Franciscus, som omfamnar och kysser Kristus på korset.

Från detta galleri gick jag med professorn till vår italienske vän don Pedro Mariani, som icke bodde långt derifrån. Don Pedro hade redan varit i Valencia omkring fyra månader och lärer hafva kommit dit för att leda dekorationsmålningen på teatern. För närvarande sysselsatte han sig med att måla små porträtter på elfenben eller i guache. Det var en liflig, tilltagsen och glad själ, som redan tycktes vara bekant med hela verlden i Valencia. En gammal förnäm markisinna, hvars porträtt (förmodligen smickradt) han målat, hade allt sedan låtit honom få begagna ett par rum i ett öfvergifvet och ödsligt gammalt hus, som tillhörde henne, och han hade der nu inrättat sin så kallade studio.

I rummet fans det, utom don Pedro med sina svarta ögonbryn och hvita tänder, icke mycket. Urblekta gobelinstapeter, svarta sparrar i taket, en slipad spegel, som syntes lida af gråa starren, infattad i en ebenholzram öfver en gammalmodig gul soffa i ena hörnet, en guitarr utan qvint och några fruntimmersklädningar, som voro lånade för porträtternas skull, var allt hvad man såg. »Jag står och väntar på min señorita», sade don Pedro, »och jag

trodde, att det var hon som kom för sin séance, när herrarne trädde in, men det passar nu så mycket bättre att stanna, till dess hon kommer, för att se om porträttet är lyckadt, eller rättare», tillade han skrattande, »för att säga att det är förträffligt.» Det var ett vackert porträtt, vackra ögon, en fin näsa, mörkt hår, en körsbärsmun och en trind haka, med ett ord, det var så likt en vacker flicka, att det väl kunde föreställa en fästmö åt hvem som helst. »Se, här äro de!» utropade don Pedro, när muntra röster hördes i det yttre rummet. Det var en italienska, knappt tjugu år, med en ojemförligt elegant växt, mörka glänsande flätor i nacken, bararmad, med små hvita händer i genombrutna svarta silkesmuddar (mitones), fingrar med juvelringar och ett ansigte att bli kär i. Hon hade med sig en äldre herre med grå polisonger — ett orginal till många porträtter, som man halft mindes sig hafva sett. Det skämtades och komplimenterades, porträttet beundrades, signoran adorerades, — tills efter en liten stund vi gingo och lemnade don Pedro vid sitt arbete, efter att först hafva kommit öfverens att träffa honom på eftermiddagen i Café Suizo.

Som hastigast sedan inne i universitetsbiblioteket. Utom 36,000 volymer, samlade sedan 1823 eller sedan det gamla biblioteket, som var mycket rikt, brann upp vid fransmännens bombardering, förvaras der några mycket vackra pergaments-manuskripter med utmärkt fina och smakfulla illuminationer. Bland andra ett gammalt manuskript från 13:de seklet, fabliaux-tiden, »le Romaunt de la Rose ou le miroir des amants», med märkvärdiga miniaturer. Jag skulle vilja läsa denna lilla »miroir», men det blir nog ingen tid dertill. Boken är ännu icke utgifven. Det är nedslående att se, med hvilken likgiltighet sådant behandlas. När jag utpekade för bibliotekarien, att många miniaturer hade blifvit bortskurna, anmärkte han helt kallt, att de förmodligen hade varit obscena. Här fans äfven en samling af gamla spanska riddarsagor i de ursprungliga folioeditionerna, Amadis m. fl., tryckta omkring år 1500, men smaklöst inbundna i så kallade välska band. Medalj-

P.C. Monumentos, Centro Andaluz de Arte Contemporáneo CONSEJERÍA DE CULTURA JUNTA DE ANDALUCIA

samlingen är icke ordnad, utan mynt och medaljer ligga i påsar; caméer, guldringar och romerska smycken förvaras i ett litet syskrin, inlindade i pappersklutar.

I Café Suizo träffade jag efter öfverenskommelse don Pedro, och det blef naturligtvis tal om hans vackra modell. Hon heter Rita Venturi och är sångerska, hörande till det italienska operasällskapet, som nyligen hade kommit från Barcelona till Valencia. »È bella», sade don Pedro, »och jag är mycket gerna tillsammans med henne, ty det är en särdeles angenäm person; hon är förlofvad, och porträttet är nog ämnadt åt fästmannen. Den gamle herrn, som följer henne, är en slägting och spelar violoncell i orkestern.» Don Pedro sjelf är florentinare, men har vistats länge i Rom, hvarest han ibland andra mina bekanta verkligen tycktes känna en, som han kallade Carlo Plagemani. Jag kunde icke påminna mig att hafva sett honom der, ehuru vi förmodligen mången afton varit tillsammans i Monte Citorio Fiano eller Caffé Ruspoli vid Corso.

Valencia är ett mycket pittoreskt ställe, och jag har derföre skyndat mig att få mina färger i ordning för att här börja måla åtskilligt. I går nere vid Alameda vid flodkanten gjorde jag en temligen utförd studie af den ståtliga gamla stadsporten, La puerta de los serranos, med de två jättetornen. Det fans fullt med barn och vackra flickor rundt omkring i de frodiga häckarne, glada och lättfotade, och hvilka nog höllo mig för ett stort original, det vill säga mycket dum, som på det sättet kunde sätta mig till att måla en gammal grå mur, när det i närheten fans så mycket annat vackrare — i deras ögon. Och de hade rätt, jag är icke arkitekturmålare.

Pedro Mariani träffar jag dagligen, och i hans studio hafva vi ofta nog sådant folk, som kan passa att tecknas af med hull och hår, så kallade pittoreska figurer. Det är brunbenta mulåsnedrifvare och arrieros i den valencianska drägten; det är glada, qvickögda bondflickor med stora guldörhängen och små pressade silfverkammar, veka i lifvet, men ändå hårdhjertade.

De la raiz de la palma
hicieron las Isabeles,
delgaditas de cintura y de
corazon crueles.

Utaf roten af palmen
gjordes Isabellorna,
smärta om lifvet och med
hjertan så grymma.

Och det är sqvallrande gummor och tanter, med infallna kinder så gula som sämskskinn och fingrar torra och krokiga som af brunt horn. En af flickorna heter Dolores, fast hon ändå kan le af hjertans grund och har tänder så hvita som perlor. Hennes familj bor på nedra botten i samma hus som don Pedro; det är mormor och syster Mariquita och en gammal kyrkvaktare, förmodligen farbror. Mariquita ser äfven mycket bra ut och säges vara gift med en arbetare vid jernvägen, som don Pedro tror sig hafva sett en gång. Ehuru nära granne, lefver don Pedro, som jag tror, i stor sämja med denna familj, och kyrkvaktaren sopar ateliern och trapporna och stänker vatten öfverallt för att hålla rummen svala och luftiga. På mellanstunderna är eljest hans göra att i ett soligt hörn på gården sitta och lappa gamla kyrkmattor; och ehuru derföre högtidligt stämd är han alltid färdig att skratta åt don Pedros gyckel. Dolores sitter emellertid på en låg halmstol bredvid trappan under den krokiga vinrankan och syr granna broderier på spanska sadelmunderingar och körsbärsröda schabraker. På denna bakgård i Valencia kan jag ibland tycka mig sitta nästan som fiskaren på stranden — mitt metspö är penseln; men hur det än sprattlar omkring mig, ringa är ändå fångsten, som ligger tyst och stel i min portfölj.

Om qvällarne gå vi på spektaklet. Man ger för närvarande la Gazza Ladra och Lucia omvexlande med spanska zarzuelas, fandango och jaleo. Teatern är ny, men temligen ful invändigt. Vi hafva äfven varit uppe på scenen,

P.C. Monumentalde la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

och Don Pedro har presenterat mig för signora Rita. Till och med en afton, när operan var inställd, blefvo vi bjudna till samma älskvärda signora. Regissören och hans fru voro också der, äfvenså signor Pozzetti. Det var rätt angenämt, och man gjorde musik. Signora Rita sjelf sjöng ett par italienska visor vid pianot, och hennes värdinna bjöd oss på kall fogel, oranger, konfekt och malagavin. Det var Maj och månsken, fönsterna öppna, och orangeblommor och lackfioler doftade så inbjudande från trädgården, att vi snart allasamman sutto der nere. Regissören hade tagit guitarren med sig under armen och sjöng mången canzonetta med lustiga knäppningar och trumningar öfver strängarne. Bland annat sjöng han:

Quanto é bella
la luna di mezzo aprile, —

serenaden ur Don Pasquale. Pozzetti hemtade också snart sin violoncell och spelade förtjusande bitar, adagio maestoso och rondo allegretto, allt med sin stora karneolsring på fingret och med en stråke, hvars perlemorsinläggningar glittrade i månskenet. Frun pratade med don Pedro och jag med signora Rita. »Verlden är en stor orkester, och instrumenter äro vi»; hvar och en sjunger i sin tonart, den ene moll, den andre dur; allt är behagligt, så länge det är harmoni och den rätta stämningen eger rum och ingenting finnes, som trycker för hårdt på den ömma strängen, la corde sensible.

Det föll mig in en dag att, emedan jag var här i Valencia, göra en utflygt till Murviedro, de gamles Saguntum, och jag hade ingen svårighet att öfvertala Pedro att göra mig sällskap. Mariquita och hennes syster sade sig hafva en »tia», kyrkvaktarens halfsyster, bosatt derstädes, som länge enträget bedt dem helsa på, och det var derföre nu ett mycket passande tillfälle för dem att följa med på samma gång. En »tia» betyder väl på spanska egentligen en tant, men ofta nog också just ingenting annat än en person, som aflägsna slägtingar hört omtalas

af gemensamma bekanta, och största slägttycket synes merendels endast bestå deri, att dessa anförvandter kunna räkna samma antal tår på fötterna och fingrar på händerna. Men vid detta tillfälle bekymrade vi oss alls icke om några stamtaflor, utan sedan vi hade skaffat oss en rymlig tartanaomuibus, ett slags triumfvagn med mulåsnor, i hvilken utom vårt sällskap äfven en äldre mansperson och en bondhustru togo plats, voro vi snart alla på väg. Och det gick framåt fot för fot, under det att vägen blef allt dammigare; innan kort sade kusken sig märka, att mulåsnornas öron slokade mer än vanligt, ett omisskänneligt tecken att de stackars djuren behöfde dricka, hvarföre vi stannade vid en liten krog i en backe. Här spändes åsnorna från vagnen, och det såg nästan ut, som hela ressällskapet skulle hafva fått för afsigt att bosätta sig der. Man satte sig så trefligt som möjligt i skydd för solen; det kom fram glacerade stenkrukor med vin i, och fat med röda friska sandias (saftiga meloner), under det att tiden sjelf tycktes hafva satt ifrån sig timglaset för att ta sig en middagslur. I Spanien tycker man det icke vara roligt att fjeska.

Emellertid anlände vi omsider på eftermiddagen till Murviedro och till posadan, hvarest det var rätt behagligt att få tvätta dammet ur näsborrar och öron, skägg och ögonbryn och att höra, huru i köket vår middag lagades i ordning, hur persiljan hackades för att blandas i alla de lustiga spanska matvaror med hvitlök och tomater, olja och pimenta, som med god smak rördes ihop. Vi voro nu alla så hungriga, att allt sedan sväljdes utan betänkande, ehuru don Pedro påstod att det icke var annat än oljefärg. Derefter satte vi ut för att söka vår »tia».

Saguntum var en af gamla verldens största och rikaste handelsstäder; Murviedro är icke annat än en folktom spansk köping på sluttningen af en höjdsträckning med förfallna moriska befästningsverk och skansar, belägen en half timmes väg från hafsbandet och liksom inbäddad i vingårdar mellan frodiga fikon- och aloëhäckar.

Bien Monumental de la Humanidad y Patrimonio de la Vida
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

Solen var i nedgående, när vi ändtligen efter många förfrågningar hade hunnit fram till den lilla venta, der tia Rosario skulle finnas. Ingen annan träffades likväl nu der än en gammal kopparfärgad gubbe, hvit i hufvudet som dufvan i arken och med silfverhåriga ben. Fast stammande och tandlös, gjorde han sig likväl ett verkligt nöje af att gifva oss de upplysningar vi begärde och att berätta hvad han visste och icke visste, hvilket allt in summa tycktes innehålla, att tia Rosario vid jultiden flyttat till Torre Blanca.

Jasminerna doftade i de mörka myrtenhäckarne, och de höga cypresserna kastade längre skuggor öfver vingårdar och trädgårdstäppor, allt som solen mer och mer sjönk. Aftonrodnaden och skymningen brottades och smektes, till dess de båda somnade under nattens täcke, och den bleka halfmånen hängde som en silfverlampa högt uppe i det tysta, omätliga himlahvalfvet. Till det tanklösa pratet och skrattet lyssnade jag lika litet som till syrsorna i gräset — det var en allt för allvarsam stämning öfver hela nejden: i tankarne uppstodo bilder af Rom och Hannibal och alla de blodiga dagar trakten skådat. Vi voro icke långt ifrån de väldiga romerska ruinerna, men som det redan var så mörkt, att det var svårt att klifva emellan de mossiga stenblocken, tyckte Dolores det vara så godt att uppskjuta våra antiqvariska forskningar till morgondagen.

Dagen derpå gingo vi till den gamla amfiteatern. Alla dessa ruiner äro numera knappt annat än några hvalf och solida murar emellan stenhopar och grushögar. Likväl skönjes tydligt hela anordningen, afsatser, orkester och proscenium. En lätt teckning gjordes af teaterns belägenhet, som är mycket beherskande och storartad, med en utsigt som sträcker sig öfver det bördiga och blomstrande landet ner till hafvet. Don Pedro gick ner på sjelfva scenen, medan jag med flickorna satt qvar på fjerde raden. Han föreföll temligen liten i all den storhet, som omgaf oss, men rösten hördes förträffligt, så att man lätt

kunde tänka sig att med det slags mask, som de gamla romerska skådespelarne brukade, knappt ett ord borde kunna gå förloradt.

Vid återkomsten till Valencia träffade vi i Café Suizo regissören, som berättade, att ett ledsamt uppträde hade egt rum på teatern aftonen förut, och att en jäsande ovänskap emellan aktriserna kommit till ett sådant utbrott, att det förmodligen leder till hela truppens snara upplösning. Pepita reser sin väg, il basso profondo är redan försvunnen och primadonnan sängliggande af ilska. »Men Rita», utbrast någon, »hvart tar då Rita vägen, den stackars Rita?» — »Den stackars Rita», härmade regissören ironiskt, »har jag alls ingen medömkan med, hon tager sig nog fram, det har ingen fara; för resten följer hon alltid med den gamla violoncellen och är dessutom förlofvad med en ung genuesare af ganska god familj, som för närvarande är i Barcelona. Jag har hört, att både hon och Pozzetti resa dit i slutet af nästa vecka.»

Men när jag ser på gungande qvisten foglar, som näbb emot näbb qvittra så glada sin ro, tills de flyga hvar och en sin väg uti villande skog — då tänker jag på hur verlden är stor och hur man skils från hvarann. Ett handslag får man och en nick — af den som försvinner för alltid.

I det präktigaste solskensväder skrifver jag nu igen om bord på ångbåten ute i Medelhafvet. Vi lemnade Valencia en eftermiddag och åkte ner till hamnen i Grao. Pietro Mariani och en af aktörerna, signor Pasinelli, följde med i tartanan för att se mig väl om bord, — glada vänliga själar. Pietro lofvade att skrifva till Malaga. Klockan sju lyftes ankar, och vi satte ut åt hafvet. Det började snart blåsa sydost, så att de flesta kröpo ner under däck och tyckte det vara klokast att styra till drömmarnes land, medan stormen valsade med vågorna. Mot morgonen lade sig dock blåsten, och vi stodo snart på skeppsbron i Alicante.

Patronato de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

Staden ser morisk ut och ligger under en hög hvitgul klippa, omgifven af branta och kala berg. Trånga gator med smala trottoirer, hvitlimmade hus, soligt och tomt, på somliga torg icke så mycket som cuatro gatas (fyra kattor), såsom spanjoren säger. Vi skaffade oss ändå en ganska god frukost med sött och starkt vin. Redan i Valencia och derefter om bord hade jag kommit i sällskap med don Mariano Cubi, som kallades professor och hade läst så mycket, att han nu måste nyttja blå glasögon, dubbla, vinkliga, mekaniska. Han hade öfver tjugu år vistats i Nordamerikas Förenta stater och derunder mest sysselsatt sig med frenologi, mesmerism och andra underliga ting och tog nu snart reda på, att en viss markis i Alicante skulle ega en större tafvelsamling. Vi gingo derföre dit, och Cubi elektriserade eller stupefierade snart portvakten till den grad, att vi utan motsägelse lyckades tränga in i markisens våning. Alla väggar voro der så fulla med mörka oljefärgstaflor, föreställande vilda och tama djur, foglar och kräftor, hemska menniskoansigten, misslyckade helgon, martyrer och snedögda oförnuftiga patriarker, att det verkligen är förvånande, att markisen bland allt detta ännu icke fått delirium tremens.

Åter igen några timmar ute på sjön, till dess vi landade i Cartagena, och der hade tid att bese varfvet och dockorna, örlogsskeppen m. m. På qvällen satte vi ut på nytt och anlände mot morgonen till Almeria, hvarest åter uppehåll gjordes för att taga in last eller snarare, som det tycktes, för att i lugn kunna få röka några cigarretter. Vi äro nu å nyo ute på sjön, maskinen är i gång och Malaga i sigte.

Det började regna, när vi kommo in i Malagas hamn, och det drog ut länge, innan hvar och en hade fått sina kappsäckar i land och upp till hotellet. Under ett af mina första ströftåg i stadens krokiga gränder blef jag öfverraskad att möta min sicilianske vän Pagliano Pozzi, med hvilken jag hade varit så mycket tillsammans i Marseille och i hvars sällskap jag gjorde utflygten till Avignon. Återseendet var lika muntert, som det var oförväntadt, och jag följde med Pozzi för att se den Casa de pupilos, hvarest han bodde och som han rekommenderade. Hans värdinna, Catalinita, förde mig omkring öfverallt i huset och visade mig terrasser med vinrankor, balkonger och blomkrukor, under flytande loftal öfver alla beqvämligheterna, och jag bestämde mig att flytta dit. Det var snart gjordt, och Pozzi förde mig derefter till klubben Circulo Malagueño, hvarest vi träffade den neapolitanske konsuln, som med stor artighet skaffade mig inträdeskort och introduktion till denna circulo. Der fans en mängd spanska och utländska tidningar och tidskrifter, och det är derföre ett rätt angenämt tillhåll för mig under vistandet härstädes.

På aftonen var jag ute och promenerade utom staden med min glade sicilianare. Trakten föreföll mig förvånande vacker. Vid sidan om vägen växte blommande geranium under palmer, oleander, cactus och aloë, och i det varma qvällsolskenet mötte vi muntra andalusiska ryttare på grant utstyrda hästar, tunga ekipager med spann af långörade mulåsnor, rakade på ryggen. Här åkte en fet prest med sin magre adjunkt, der vackra skrattande flickor i svarta silkesslöjor och med glittrande solfjädrar. Vi voro inne och drucko ett glas godt vin på ett litet ställe, som är helt och hållet öfverväxt af cactus, ogräs och vinrankor. En hvit katt satt på tröskeln och fångade flugor, och ett litet spritt naket barn tumlade i solskenet på golfvet, emellan en skrynklig gumma och en rödblommig flicka, fet och glad och vänlig. Allasamman värda att målas af.

Hushållningen hos Catalinita är riktigt spansk. Från gatan träder man först in i ett slags atrium med pelargång rundt omkring — »el patio». Mitt rum är beläget en trappa upp och med fönstret ut åt korridoren, så att solen med bästa vilja omöjligt kan tränga sig dit. Detta är kanhända en förmån här i det varma Spanien, men min sängkammare har icke en gång ett blindfönster, endast en bred gallergrind utåt trappan; hela anordningen

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

är mycket lik en bur för en tiger eller något annat farligt vilddjur. Skilnaden är endast den, att mitt jerngaller merendels står öppet både dag och natt.

Bordsgästerna om qvällarne äro åtskilliga spanjorer, löjtnanter och skrifvare, två italienare, två tyskar, en norrman och en holländare. I denna casa betalas endast 16 reales eller omkring 4 francs om dagen för hela det lekamliga uppehället, logis, frukost, middag och aftonvard, jemte fritt begagnande af fortepiano, guitarr och castagnetter vid påkommande »tertulias» eller andra glada sammankomster. Till frukost få vi ägg, smör och bröd, vin, kaffe eller chokolad, till middagen kl. 3 flere rätter med dessert, och på aftonen fisk från Medelhafvet, salad från Velez-Malaga och té från Kina. Hvilket Eldorado!

I denna »cofradia» gjorde jag bekantskap med en gammal spansk landskapsmålare, Cortez, som åtog sig att vägleda mig bland de sköna konsternas mysterier i Malaga. Att börja med gick jag med honom och ett par andra att besöka bildhuggaren Léon i hans atelier och för att se en nyss fullbordad marmorstaty. Bilden är ämnad för en graf och föreställer en liten flicka, som omfamnar korset. Statyn är naturligtvis ett mästerstycke, ty allt som är gjordt af hvit marmor och temligen dyrt är alltid ett mästerstycke. Derifrån gingo vi till en annan verkstad, hvarest förfärdigas små statyer af torkadt ler, föreställande tjurfäktare, danserskor och andra figurer i spansk nationaldrägt, alla målade och med förgyllning. Dessa dockor äro rätt skickligt och bra gjorda och köpas också mycket af resande, till minne af Malaga. På hemvägen kommo vi från den så kallade botaniska trädgården ner i en mera skräpig del af staden, hvarest det just hölls ett slags marknad under skjul och tält. Der var mycket folk och buller, fönsterna fulla med flickor, i portarne feta fruar och i rännstenarne små barn. På många ställen dansades under skrammel af castagnetter och guitarrer, allt i os af härsken olja och stekt fisk. Zigenarflickorna, »las gitanas», voro icke alla fula. Vi voro inne i deras

tält, smakade på deras strufvor, »buñuelas», och gjorde aftal om att jag en dag skulle få se dem dansa och få teckna af dem.

En afton var jag också och såg en komedi: »Como son las mugeres» (huru qvinnorna äro), och derefter spanska »boleras» — i silke och silfver. Teatern temligen rucklig. På hemvägen om natten förirrade jag mig ganska afsides i de smala och mörka gränderna. Lyckligtvis mötte mig inga äfventyr på de trassliga gatorna, som äro knappt ett par steg breda. Malagas befolkning lär icke vara ryktbar för medborgerliga dygder. »Se mi busca la ley, á Malaga mi voy» (om lagen söker mig, så far jag till Malaga), säger ett ordspråk bland många. I skuggan under månget fönster stodo nog figurer, snarlika teaterröfvare — den svarta spanska hatten »el sombrero», nedtryckt i pannan, den stora vida bruna kappan uppslagen öfver halfva ansigtet, så att endast ögonen syntes, lysande bättre än lyktorna i gathörnen. Men dessa voro inga röfvare, endast älskare, som stå och sucka och hviska vid det smala gallerfönstret, till dess en liten hvit hand stickes ut derifrån, kanhända med en törnros direkte från glänsande, doftande flätor. Detta slags kurtis, som är vanlig i södra Spanien och kallas att »pelar la pava», utgör de första belägringsarbetena i Cupidos krigstjenst. Förmodligen hade man hunnit längre i den sneda vindskammaren, hvarifrån det svaga ljuset lyste genom nerfälda gardiner och der en munter guitarr hördes midt ibland glada röster, castagnetter och flickskratt.

När jag ändtligen kom fram till min bostad, sutto alla der redan omkring aftonbordet, ty klockan var nära tolf. Man skrattade och skämtade, man drack, rökte och sjöng. En ung tysk, en vacker ljushårig, rödblommig pojke, sjöng sina smärmiska Lieder till det skrälliga utlefvade fortepianot, och derefter äfven en spanjor sina passionerade »seguidillas de los enamorados». Dennes namn var Quesada, och han intresserar mig. Han är omkring fyrtio år, med omisskänliga tecken till att hafva varit en

Monumento de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

särdeles vacker karl, med mörka ögon och vackra drag, ehuru han nu är skäggig, blek, okammad och förstörd. Jag skulle vilja höra de särskilda kapitlen af hans historia; nu har man endast sagt mig, att han varit militär och sex år vistats i Rom, hvarest han målat och äfven sysselsatt sig med musik, hvilket nogsamt kunde höras af hans sång. I Sevilla hade han blifvit kär och gift sig, men var nu skild från sin hustru. Som han derjemte var i skuld öfver öronen, liksom drunknande i outgrundligt intrasslade affärer, var det svårt att veta, huru han uppehöll sin existens. Han var poet, improvisatör och hade med känsla och entusiasm vandrat så länge omkring i målningsgallerierna uti Italien, att han derigenom fått finare bildning än han sjelf visste. En brinnande själ, kanske till och med halft uppbränd.

Det började blifva sent, men natten var ljum, och det föll några af oss in att en stund ströfva ut på de tomma gatorna. Tyst var det i hela staden och så stilla, att icke en gång någon nattvind hviskade i de lummiga träden i Alameda, der endast den plaskande gamla marmorfontänen var vaken. Månen gick upp, och midt i silfverglansen af det fina lekande vattenstänket tycktes de leende marmornymferna sträcka sig och vinka med sina runda armar och hvita händer. De spanska kärleksvisorna hade knappt förklingat, majluften doftade, och långt ute i det glänsande hafvet speglade sig den glödande fyrbåken. Sådana taflor kan man se, men icke måla; månskensfärgerna tåla icke vid dagsljuset. Men de utplånas icke så lätt ur minnets camera lucida.

Dagen derefter höll Cubi en föreläsning. Det var på en liten teater, som för närvarande står obegagnad, men som för tillfället hade blifvit sopad och vårdad. Några studenter, sällskapet hos Catalinita och andra af stadens lärdomsljus och medborgare hade Cubi gifvit plats på sjelfva scenen; mig också. Den lilla teatern var för öfrigt temligen full med lyssnande herrar och damer. Vår professor, bakom ett litet bord med ett par ljusstakar

och ett vattenglas, började med en historisk inledning om den animala magnetismens väsende och natur, och för att derefter praktiskt visa åtskilliga dithörande fenomener magnetiserade han flere af de närvarande herrarne. Jag var verkligen förvånad att se, huru han på ett ögonblick kunde tvinga dem att sofva. Hans knep var att lägga sina händer på deras hufvud och med tummarne trycka till deras ögonlock. En herre, som också strax insomnat, kände sig, sedan han blifvit väckt, så illamående, att man måste taga af honom rocken och västen och låta honom en stund få hemta andan ute på balkongen i friska aftonluften. En viss doktor v. Frank försökte att på Cubis sätt magnetisera äfven mig; jag satte mig på en stol, och han fixerade mig riktigt liksom med rofdjursblickar, under det att han tryckte min panna, allt efter den rätta metoden. Men jag måste bekänna sanningsenligt, att jag icke kände den ringaste benägenhet att somna, snarare att brista ut i skratt, hvilket skulle hafva varit högst opassande midt under så allvarsamma vetenskapliga experimenter.

Samme doktor v. Frank påstod sig hafva blifvit född i Ungern, något som mången af artighet antog kunna vara icke helt och hållet omöjligt. Denna händelse hade dock inträffat för så lång tid tillbaka, att det ungerska lindebarnet sedan dess hade hunnit blifva korpulent och lägga sig till en brun peruk för att skyla skalligheten af ett hufvud, som bland andra utsväfvande och osammanhängande fantasier äfven hade utvecklat den, att kroppen i sin helhet borde kallas doktor och bära ett visst antal kulörta sidenband i knapphålet. Ögonsjukdomar var hans specialitet, och han kastade ofta fram i förbigående, att åtminstone i Europa var han bäst känd under benämningen »le père des aveugles», en titel, som kanhända icke var oförtjent, i fall han verkligen blifvit anlitad att behandla någonting så allvarsamt och farligt som ögonåkommor. Doktor v. Frank var tillika en vetenskapsman, som icke sparat någon flit i studerandet af åtskilliga län-

Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

ders värdshus, hoteller, källarrörelser, restaurationer, helsobrunnar och badorter, och han var äfven här i den vetenskapen verkligen särdeles väl bevandrad och framstående. Hans hågkomster från många sådana ställen voro nu hans herbarium, och i synnerhet utgjorde några oförgätliga table d'hôtes i Frankrike och Tyskland hans käraste Vergiss-mein-nichts. Hvarföre han ändå icke blifvit Hof- eller Geheime-Rath, kunde han sjelf icke förstå och än mindre jag.

Granada i Maj 1849.

Midt i natten lemnade vi Malaga, inkrupna i den klumpiga Granada-diligencen, som efter tio starka och raska mulåsnor rullade rätt muntert fram öfver stock och sten, uppför backar och ner igen i dälder, emellan aloëhäckar eller genom grunda klara vattendrag. Postiljonen hojtade och smälde med sin piska, och zagalen sprang vid sidan om vagnen, svängande en rykande beckfackla. Bakom kusken satt en gammal spanjor med två unga damer, och inne i vagnen fans det, utom Cubi och jag, en fet herre med sin unga fru. Alla voro vi så sömniga och så flitiga med att sofva, att vi knappt läto störa oss, när vagnen stannade i mörka natten vid någon venta, der man bytte om mulåsnor. Vägen emellan Malaga och Granada är beryktad för röfverier, men det sades, att vi nu icke hade någonting sådant att befara, emedan just dagen förut en forvagn hade blifvit plundrad. Det snarkades derföre bekymmerslöst och af hjertans grund, till dess natten ljusnade, det dagades och solen gick upp öfver det härliga storartade berglandskapet, liksom vaknande morgonfriskt i rosenskimmer. Bredvid sig i vagnen hade man deremot andra former att betrakta, gapande munnar, liksom på antika masker, och kinder så grå som någon

runsten. Endast den unga frun kunde icke misstagas för en fornlemning, om icke kanhända för en Helena i nattmössa, flyktande med sin feta Paris.

Klockan elfva kommo vi fram till Loja och spisade middag. Man kommer derifrån snart ner i la Vega de Granada, som med blomsterfält, trädgårdar, vinrankor och rosor är likt en persisk matta utbredd under Sierra Nevada, hvars skimrande höga snötoppar långt bort glänsa högt uppe i den blå luften. Vi foro genom den lilla byn Santa Fé och sedan hela vägen emellan fikonträd, cactus, oliver och palmer fram till Granada, dit vi anlände på eftermiddagen litet före kl. 6.

Vagnarne stannade vid la Fonda de la Minerva, och vi träffade der genast vid porten den guide, Arabal, som hade blifvit oss rekommenderad af doktor v. Franck och som derefter tycktes vara lika så litet sinnad att lemna oss ur sigte som falken sitt rof. Sedan kappsäckarne blifvit uppburna i våra rum (snarlika cellerna i ett korrektionshus), gick jag med Cubi för att med ett varmt bad skölja bort dammet och öfver hufvud friska upp hela systemet efter den tröttsamma resan.

Dagen derpå voro vi redan klockan fyra på morgonen, det vill säga före solens uppgång, på vägen till Alhambra. Vi voro otåliga att få se det; solen har redan betraktat Alhambra nu snart i flera hundra år, — för oss var det första gången.

På andra sidan Darro voro vi snart inne i de trassliga gator, som leda till Karl V:s gamla stadsport och parken, som omgifver Alhambra. Det går uppåt emellan höga lummiga träd, emellan plaskande fontäner, och man når snart La puerta de justicia, — första ingången till Alhambra när man kommer från Granada. Det är öfver denna port som man ser inhuggen i stenen den uppsträckta handen med den arabiska nyckeln, som gifvit anledning till så många fantastiska trolldomshistorier. Genom denna port och förbi några lata gäspande soldater kommo vi snart ut på de öppna oregelbundna platserna i de gamla moriska fäst-

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

ningsverken. Arabal förde oss, att börja med, till La torre de la Vela. Det var så bittida på morgonen, att, ehuru nog solen redan var uppe, madamen som vaktade tornet ännu icke hade öppnat ögonlocken, än mindre porten, på hvilken Arabal derföre en lång stund måste bulta med en stor gatsten, innan gumman hade hunnit att i hast göra sin toilett och taga emot oss. Uppför den vinkliga och slingriga torntrappan kommo vi sedan till den flata terrassen öfverst uppe, hvarifrån utsigtens skönhet verkligen öfverraskade oss. Man ser öfver hela den omkringliggande nejden, hela utsträckningen af la Vega, en omkrets af åtminstone tio svenska mil — liksom infattad i de höga, snöbetäckta bergskedjorna Sierra Nevada, Sierra Elvira, Parapanda och hvad de alla heta. Det var förtjusande att se hela denna stora utsigt i första morgonbelysningen, medan skuggorna, ännu långa, liksom sträckte sig sömniga, under det att de rödblommiga dagrarne tycktes nyss hafva vaknat. Till och med Cubi, fast han hade blå glasögon med gröna taftlappar, blef så hänryckt och betagen af den förvånande färgprakten, att han bad att få låna min blyertspenna. Det var dock icke hans afsigt att dermed försöka måla hvad han såg, han rusade endast omkring och skref på ett dussin ställen på väggarna: »wunderschön, wunderschön» — kanske för det att han tyckte, att det tyska ordet klingade snarlikt arabiska och kanske påminte honom om »el suspiro del Moro».

Det var från detta torn som den spanska kungliga flaggan först vajade den 2 Januari 1492 efter Granadas fall. Vid den folkfest, som ännu alla år samma dag firas till åminnelse af denna seger, bruka stora skaror af traktens invånare krångla sig uppför denna torntrappa, emedan flickorna tro, att hvar och en, som kan få slå ett duktigt slag på den gamla klockan, säkert blir gift under årets lopp. Gumman klagade, att hon hade blifvit döf utaf det grufliga ihållande skramlet.

Derifrån spatserade vi ner till den oansenliga grönmålade port, som leder in till Casa Real eller det egentliga gamla moriska kungshuset. Allt tycktes mig vara mindre än jag hade förestält mig. Den första gården har på midten en klar, smal vattendam, omgifven af låga myrtenhäckar, hvaraf gårdens namn »patio de los arrayanes» (myrten). Man kan från denna första »patio» se in i »la sala de los embajadores» och i den så kallade lejongården med sina pelargångar och sin marmorbrunn. Alla kolonner äro af hvit marmor, ungefär 9 fot höga, mycket spensliga; för att nu stödja den fint genombrutna gipsväggen, som de knappt förmå uppbära, har man på många ställen nödgats sätta upp fula stockar såsom sträfvor, så att det hela ser ut nästan som en brabantspets stoppad med segelgarn. Under den hvita fontänen stå de tolf gamla moriska lejonen och grina ännu som åt Boabdil och Linda Raja. Omkring denna lejonbrunn löper en arabisk inskription, som är uttydd: »Flödande vattnet stillar lejonets törst, men förfärlig är vår kalif på slagfältet. Denna ljufliga blomstergård är under Guds beskydd, och intet vilddjur vågar nalkas dit». Öfverallt synas spår efter färg, så väl på de fyrkantiga kapitälerna, som i stocco-broderiet på väggarne. Taken i några af salarne äro en sammangyttning af sexkanter med förgylda facetter, diminutiva kupoletter, liksom upphängda i täta knippor, stödjande sig på hvarandra och sträfvande uppåt till den högsta medelpunkten. Och i guldskimret blomstrar det ännu liksom nejlikor och förgätmigej, det är vermillon och ultramarin. I somliga salar äro de flata plafonderna af trä (afrikanskt furuträ, kalladt aar), inlagda med bitar af olika träslag, liksom i marqueteriarbete. De gamla höga moriska dörrarne hafva äfven trä-inläggningar i stjernformer. Panelningen består af symmetriskt ihopsatta olikfärgade porslinsbitar, ett slags mosaik, som kallas »azulejos». De ursprungliga golfven i salarne äro af stora finslipade marmorhällar. Öfver dörrar och fönster och rundt omkring äro infattade arabiska inskriptioner i grant utsirad kufisk stil med långa slängar, krokar, prickar och förgyllningar.

Monumentos de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

Vi gingo hela förmiddagen omkring i Alhambras alla gårdar, salar och kyffen och derefter genom Torre de Pico upp till Generalife. Vi träffade der snart en liten vacker och liflig gosse, som genast hemtade en stor nyckelknippa och sedan förde oss omkring i detta lilla paradis. Generalife tillhör markisen af Campotejar, af den genuesiska ätten Grimaldi. I rummen finnas gamla porträtter af »el rey chico» (Boabdil) och af Ferdinand och Isabella. Der hänger äfven en tafla, som tros föreställa de galejor, med hvilka Columbus upptäckte nya verlden. De höga, kolossala cypresserna i trädgården äro säkert qvarlefvor från den moriska tiden, och Zorayas eller sultanans cypress är i folktraditionen ännu förbunden med de galanta äfventyr och de hofintriger, som ledde till Abencerragernas mord kort före Alhambras fall.

Jag vet icke, genom hvilka fördolda konster Cubi hade fått nys om, att uppe i Generalife vistades en utomordentligt vacker flicka, som ändå sällan var sedd af någon och allra minst af främlingar. Hon var likväl hvarken en förtrollad morisk prinsessa eller en nunna i sin cell, utan helt enkelt en sjuttonårig granadina, slägt med trädgårdsmästarens familj. Vi hade visst icke någon egentlig förevändning att tränga direkte upp i trädgårdsmästarens våning. Att lemna Generalife utan att hafva åtminstone försökt att få se en skymt af den blyga skön jungfrun, tyckte vi likväl vara oartigt, att icke säga oförsvarligt, och professor Cubi fick derföre den lyckliga ingifvelsen att, till inledning och början, med hela sin frenologiska vetenskap slå sig ned på trädgårdsgossens svartlurfviga hufvudskål. Hvad han dervid allt pratade mins jag icke och sörjer icke deröfver — nog af, Cubi tyckte det vara en samvetssak att krångla sig uppför trappan för att få meddela modern de vigtiga upptäckter, som han hade gjort i gossens hjerna, — och jag med. Vi funno ett temligen stort och ljust rum, mycket snyggt och städadt, med urmodiga spanska möbler. Det var en gammal morisk byggnad, och moriska gipsornamenter med kufiska inskriptioner kunde ännu skönjas öfverallt på väggarne, midt igenom senare tiders många gånger påsmetade hvitlimning. Solen sken in på tegelstens-golfvet, och gumman satt på en pall med ett sofvande rödblommigt barn i knäet. På väggarne hängde kopparstick med bibliska historier, och i vrår och glasskåp syntes krubban i Betlehem med herdar och lam, de tre vise män med stjernan tillika med San Jago Matamoro af bränd lera, allt emellan små erggröna utklippta papperstäd, tennsoldater och husarer. Till höger och venster funnos sålunda leksaker, men ingen vacker flicka syntes till. Emellertid satte sig Cubi och sträckte ut benen, liksom om han hade varit inbjuden, och började hålla en magnetisk-frenologisk föreläsning. Frun i huset tror jag ändå var temligen likgiltig för de vetenskapliga sanningarne, ehuru hon snart icke längre kunde låta bli att skratta åt professorns flytande framställningssätt, ty prat, tokroligt prat och der ofvanpå än litet mera prat har ibland ett visst behag för det täcka könet, som af gammalt påstås hafva svårighet att styra tungan, men ändå större att för nyheter stänga örat. Konversationen var derföre också snart i full gång: det ena ordet gaf det andra handen, och som i ringdans tumlade innan kort om hvarandra morer och kristne, judar och hedningar, blomsterlökar och ångmaskiner, till dess att — verkligen den sköna Isabella kom i dörren, som om hon blifvit ditskjuten på rullar. En hög majestätlig figur, ett ansigte med glad ungdomlig färg, mörka, rika hårflätor och obeskrifligt vackra ögon, med en blick frimodig på samma gång som ödmjuk, liflig och oskyldig, — men hvad är det värdt att göra ett inventarium på Isabellas alla fullkomligheter? Hon var vacker, hela menniskan, och det var nästan löjligt att se, hur hennes oskuldsfulla klarhet jagade alla Cubis lärda funderingar på flykten, kom honom att glömma både Gall och Spurzheim, ja nästan att förgäta så intressanta hufvudskålar som Robespierres och Marats, med deras mest utomordentliga knölar och protuberanser. Han förtrodde mig sedan, när vi gingo ner till Granada, att han verkli-

Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

gen hade funnit henne vackrare än han hade väntat sig; och det blef alls ingen dispyt derom.

I Granada förde oss Arabal omkring under de första dagarne för att bese stadens märkvärdigheter, kyrkor, arabiska fornlemningar och vackra utsigter. Cubi hade gjort bekantskaper bland studenterna vid universitetet, så att vi sällskapade äfven med dessa ibland om qvällarne.

Granada påminner mig icke om något annat ställe som jag sett; det har en ojemförligt originel typ och särdeles många behag för en målare. Hela dagen skimrar det i en praktfull färgrikedom; om natten är det trolskt romantiskt under den mörkblå himmelen med sina stora guldstjernor och sin moriska halfmåne, när den stilla lampan lyser ut ur fönstret, och på balkongen skymta skepnader med smärta lif och i svala nattdrägter. På den lilla hvälfda stenbron sitter brandvakten med sitt spjut och sin lykta, i hjeltemodig kamp med sömnen och dess bundsförvandter, det enformiga sorlet af den stänkande Genil och det stilla suset i de höga, mörka, doftande träden, stördt endast kanhända af en drillande näktergal. Luften är ren och klar och full af vällukt, men eldfängd, så att jag tror, att lätt Cupidos fackla der kan tändas.

Katedralen är byggd i en klumpig ny-romanisk stil, men kan egentligen icke kallas modern, ty arbetet begyntes redan 1529. Invändigt hvitlimmad med förgyllningar här och der. Somliga kapell äro utstyrda i hvad som i Spanien kallas churriguerresk stil, med ihopsättningar af röd marmor, svarta knoppar och kulor, vinkliga krumbugtiga ursinnigheter och hvita helgonstatyer, somliga med allongeperuker. Här finnas äfven några stora taflor af Alonso Cano, som mot slutet af sin äfventyrliga lefnad blef prest och en af domherrarne i denna katedral. I Capilla de la antigua förvaras två intressanta porträtter af Ferdinand och Isabella. De kungliga personerna föreställas på knä, kungen i full rustning, drottningen klädd i mörkblått och brunt. I ett annat kapell, som tyckes vara det äldsta i katedralen, stå två träbilder af samma konungapar, en

på hvardera sidan om altaret, och öfver detta synas målade och förgylda trä-reliefer, som föreställa Ferdinands och Isabellas intåg i Granada. Från dessa skulpturarbeten kan man få ett begrepp om de spanska morernas klädedrägter. Midt i samma kapell stå de två märkvärdigt praktfulla grafmonumenterna af marmor och alabaster i rikaste cinquecento-stil. De äro båda italienskt arbete; på det ena ligga utsträckta bilderna af Ferdinand och Isabella, på det andra Filip af Burgund och Johanna. I synnerhet detta senare monument är särdeles praktfullt, och de lekande englarne i hörnen, »gli putti», med sina små alabastermagar liksom fulla af mjölk och honung, äro så vackra, som vore de skulpterade af Sansovino.

Vi voro äfven nere under kapellets golf i det kungliga grafhvalfvet. I midten stå de gamla stora blykistorna, den ena märkt med ett krönt F, den andra med I. Här förvaras också några regalier: Ferdinands svärd med guldfäste, ett fint och nobelt arbete, och hans spira af förgyldt silfver, temligen klumpig. Kronan är också af förgyldt silfver och knappt en handsbredd i diameter. Der fins äfven drottning Isabellas breviarium, ett prentadt manuskript med utmärkt fina miniaturer af Franz Floris. Det är förargligt att se, huru dessa dyrbarheter behandlas. Kronan passas naturligtvis på alla resandes hufvuden och är derföre också mycket sönderbruten och snart utsliten; hvar och en skall draga ut svärdet och sticka in det igen, så att sammetsslidan snart är i trasor. Att de fina miniaturerna i missalen ännu finnas qvar, kan sägas vara ett underverk, beständigt utsatta som de äro för naglar, klöfvar och klor och för smutsiga tumningar af flottiga, svettiga fingrar.

Vi besökte äfven flera andra kyrkor, belägna i närheten af katedralen. I spanska kyrkor fins det vanligtvis någonting värdt att betrakta, om icke annat mörkret, ett välsignadt, kanoniseradt, rökelsedigert mörker, som nästan skymmer bort vaxljusen, som brinna på altaret; förmodligen i presterskapets smak, man skulle eljest icke finna

JUNTA DE ANDALUCIA
Patronato de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA

det såofta. Helgonbilderna i kapellerna äro i kroppsstorlek, antingen påklädda vaxdockor eller målade och förgylda träbeläten. Mater dolorosa bär ofta en modern sidenklädning med broderier, slöjor, spetsar och brocher, en fint utsydd näsduk i handen, juvelörhängen, och en förskräcklig dolk instött i bröstet. Bilden står i ett glasskåp, ungefär som de uppstoppade djuren i Vetenskaps-akademien. Eljest äro dessa kapeller inga boudoirer. Rundt omkring hänga de ohyggligaste taflor, föreställande martyrscener eller afrättningar, och i hörnen stå träbilder uppstälda, jemte allahanda slags extraordinära tortyrinstrumenter, allt i en hemsk belysning från det svaga sorgliga skenet af några likbleka vaxljus eller den flämtande, döende lågan i en tung sekelgammal silfverlampa. Den rysliga effekten höjes icke sällan ännu mera af ett stort och grufligt krucifix, en förfärande afbildning af en utmärglad kropp, förbråkad, sönderpiskad och blodig. Det långa svarta håret är en verklig peruk, som hänger i vild oordning öfver pannan och ansigtet. Utefter armarne strömmar blodet, och det grufligt gapande såret i sidan är också måladt, liksom med svafvel och blåsyra. Dessa krucifixer äro merendels utstyrda med en mycket kort och rynkad sidensarskjortel, guldbroderad och med ett onaturligt stort smycke eller en bandros vid ena sidan. Det förvånade mig att se ett så stort antal af dessa rysligheter, som icke voro gamla utan helt nya och gentila, och, att döma af den mängd, i hvilken de förekomma, måste jag antaga att fabrikationen florerar. De gamla helgonbilderna deremot hafva ojemförligt större artistisk merit. Somliga af stenbilderna likna till och med verkliga petrifikater af hänsofna munkar. I La Cartuja, en klosterkyrka, ser man icke annat än dyrbara inläggningar af ebenholz, elfenben, sköldpadd, blandade med silfver och lapis luzuli, och sakristian är förmodligen det mest extravaganta som fins af Churriguerras ursinniga manér, hvars femtio byggnadsordningar tyckas vara grundade på mandeltårtans naturliga fordringar. Denna stil var på sin tid så öfverensstämmande med spanska presterskapets smak,

att det näppeligen torde finnas något kapell i hela Spanien, som icke mer eller mindre bär spår deraf.

Men Alhambra låg mig alltjemt i hågen, och jag beslöt snart att lemna »Minerva» och flytta min kappsäck och mina penslar öfver till den arabiska sagodigra grunden, för att äfven jag i min tur söka efter perlor i den sköna Linda Rajas förtrollande salar. Arabal, till hvilken jag förtrodde denna min afsigt, snokade snart upp en lägenhet der uppe, som han trodde skulle kunna passa mig, och utan uppskof begaf jag mig derefter med honom upp till Alhambra för att göra bekantskap med värdinnan och se hvad hon kunde hafva att bjuda. Carmen, så kallade sig denna korpulenta personlighet, hade icke den allra minsta motvilja att emottaga mig som gäst; tvärt om sade hon sig vara smickrad af att jag vände mig till henne, och efter att hafva funnit nyckeln på rätta spiken vankade hon ut med oss till min blifvande bostad, som låg ett stenkast från hennes eget residens. Det var en liten grå byggnad med två tomma rum på nedra bottnen och ett par andra ofvanpå. En liten trädgårdstäppa slöt sig derintill, med knotiga fikonträn, granater, törnrosor och vinrankor, blomkrukor och bänkar och ett par öppna stenbassiner med kallt och klart rinnande vatten att bada i. Carmen åtog sig att anrätta min frukost och middagsmåltid och betjena mig med allt efter bästa förmåga. Rummen påstod hon skulle få ett helt annat utseende, sedan de hade blifvit rengjorda och städade, — något som jag verkligen hade skäl att önska, alldenstund de nu icke hade den minsta möblering. Slutet af vår konferens blef, att Carmen med hand och mun lofvade att genast sätta i gång en riktig generalsopning med derpå följande sköljning, skurning, damning och städning, så att stället efter ett par dagar skulle blifva, som hon sade, likt ett riktigt litet paradis. När vi derifrån kommo tillbaka till Carmens eget lilla kyffe, bjöd hon oss att på bänken under det gamla mulbärsträdet inne på gården taga ett par glas vin. Jag fick der förmånen att göra bekantskap med hennes äkta hälft, den vänligt grinande Domingo, och Juana,

P.C. Monumentos de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

en elfva års flicka, Carmens adopterade dotter. Domingo var icke sen att bringa en blåglaserad stenkruka fyld med vin, och som sig borde underlät icke den verldsvane Arabal hvarken att med de tillbörliga smackningarne höja på ögonbrynen eller att till hälften runka på hufvudet, till hälften nicka med alla de uttrycksfulla grimaser, som äro ett gångbart teckenspråk bland vinkännare, ett språk, hvars fulla betydelse endast kan inhemtas genom ett flitigt studerande af Bacchi lexikon och grammatika, jemte långvarig praktisk öfning. Domingo var belåten, Carmen förnöjd och Arabals omsorger, som det tycktes, endast delade emellan den glaserade krukan och cigaretten. Till och med Picos, en hjulbent, svartnosig mops, Carmens afgud, var nedlåtande nog att sträcka sig och gäspa, ja behagade till och med ynnestfullt vifta sakta på den lilla krokiga svansen. Det var nästan som en tafla, föreställande Jupiter och Mercurius hos Philemon och Baucis. Under det Domingo och Arabal meddelade hvarann sina naturligtvis mycket öfverensstämmande åsigter rörande den till Alhambra sist ankomna transporten af galerslafvar och fästningsfångar, hade vinkrukan blifvit tom, och vi vände våra steg tillbaka till Granada, följda på väg af Carmen och Domingo, som till slut togo afsked med många välönskningar och försäkringar, att mina rum skulle vara putsade och färdiga om ett par dagar, då Domingo sjelf skulle komma ner och hemta mina saker.

Drottningens syster, la infanta, och hertigen af Montpensier voro komna till Granada, och man var nu färdig att visa sin fägnad deröfver genom en stor och festlig tjurfäktning. Man väntade ett stort tillopp af folk, och vi hade derföre skaffat oss biljetter dagen förut.

Vid middagsbordet träffades flere af våra spanska bekanta, som ärnade sig till »la corrida», och alla hade liksom vi klädt sig i den andalusiska drägten med sammetshatt och skärp; somliga i ganska smakfulla och dyrbara kostymer, broderade tröjor med silfverknappar och silkesfransar. Äfven jag hade redan i Malaga skaffat mig en sådan spansk drägt. Till »la plaza de toros» kommo vi litet före kl. fyra på eftermiddagen och funno snart våra numrerade platser, hvarifrån vi förträffligt kunde se allt. Hela den runda amfiteatern tycktes redan vara full med åskådare, stojande, skrattande, pipande; det var trängsel af folk på alla bänkar, men ändå strömmade oupphörligt mera in från uppgångarne och dörrarne. Det är angeläget att skaffa sig plats i skuggan, ty i solen är det allt för varmt, och priserna äro också i proportion olika. Det var ett oupphörligt fläktande med solfjädrar, sorl och väsen. Bruna, långbenta figurer i bara skjortärmar klefvo omkring i den tätt ihoppackade menniskomassan och sålde dricksvatten, papperssolfjädrar, bakelser, nötter eller brända mandlar. Nederst rundt omkring den sandade cirkelformiga banan eller arenan är en smal gång, skild derifrån med ett brunmåladt plank, lågt nog för att tjurfäktarne må kunna svänga sig deröfver undan odjuret, då sådant är nödvändigt. På den runda egentliga banan gingo drängar med vattenämbar och fuktade marken. Så snart hofvet syntes i den kungliga logen, blef banan tom, och regementsmusiken stämde upp den kungliga marschen, »la marcia real», hvarefter trumpetfanfarer gåfvo tecken åt tjurfäktare-processionen att inträda. Först komma sex »banderilleros» och »chulos», smärta, elastiska figurer, öfverdådigt grant klädda i silkesstrumpor och silfverbroderade jackor, bärande hvar och en sin blå eller eldröda kappa öfver ena armen, en hårpung med svarta bandrosor och en »montera» eller mössa af svart sammet med glittrande stråperlor och silkesplymer. Derefter kommer den förnämste matadoren (dödaren) i en briljant kostym; till och med juveler äro insydda i det präktiga broderiet på hans jacka och vest. Till häst komma sedan fyra picadorer i gula läderbyxor, tröjor med rika guldgaloner och på hufvudet flata vida solhattar. Dessa ryttare äro beväpnade med långa pikar. Sist af allt ett

P.C. Monumental Heritage of Andalucía y Generalife
JUNTA DE ANDALUCÍA CONSEJERÍA DE CULTURA

par spann mulåsnor utstyrda med klingande klockor, bjellror och små flaggor.

Hela detta sällskap vände sina steg först till ena sidan af arenan, der det fans en madonnabild, för hvilken de alla med hatten i hand föllo på sina båda knän och tycktes göra en kort bön, hvarefter de gingo fram under prinsessans loge och knäföllo, likväl endast på ett knä. De skramlande mulåsnorna fördes nu ut, medan alla tjurfäktarne intogo hvar och en sin post. Matadoren gick gravitetiskt fram, helsade åter prinsessan med att falla på ett knä och begärde med hatten i hand hennes höghets tillåtelse att få börja leken, som han kallade det. Infantan kastade derpå ner nyckeln till tjurgården, såsom tecken af sitt nådiga medgifvande, att fäktningen kunde taga sin början. Trumpeterna smattrade igen, och allas uppmärksamhet vändes åt en låg port på ena sidan. Den stötes upp hastigt, och in rusar första tjuren. Det var en stark svartglänsande best med ilskna ögon och blod redan drypande från en blå och hvit bandros, stucken fast med en hvass jernkrok på ena bogen. Han flåsade ursinnigt och slängde den långa seniga svansen, till dess att han med all sin fart rusade på den förste ridande picadoren. Denne tog emot honom med den fälda lansen, som trängde djupt in i bringan på tjuren. Djuret hade emellertid med raseri borrat hornen långt in i hästens buk, som helt och hållet uppristades, så att inelfvorna föllo ut och, släpande i sanden, på ett grufligt sätt söndertrampades af hästens egna hofvar, innan denne föll ned och dog under några krampaktiga sprittningar. Picadoren i sin tunga rustning hade fallit af och låg ledbruten emellan de spetsiga sadelbommarne och under den döda hästen, och de lättfotade banderilleros skyndade att förekomma hans ihjälstångande, genom att på allt sätt reta tjuren med sina röda kappor och derigenom draga honom åt annat håll. Han mötte der en annan picador, i hvars häst han genast stötte sina horn med sådan kraft, att blodet frusade ut som ur ett forsande källsprång, och hästen föll ned död. Tjuren hade emellertid också fått

djupa sår i ryggen af picadorernas lansar. Han frustade blod ur näsborrarne och sparkade upp sanden med klöfvarne. »Los chulos» hoppade omkring honom med sina fladdrande lysande sidenkappor, »banderilleros» retade honom ännu mera genom att fästa i hans nacke små korta spjut (banderillas) med hullingar och omlindade med grant utklippta pappersremsor. Dessa pilar fastnade i skinnet och hängde rundt omkring tjuren, som vrålade af ilska. — Då han omsider tyckes börja tröttna, höres återigen en lång trumpetfanfar. Det är nu matadoren, som kastar af sig sin stora, vida skarlakanskappa och med stolta steg träder fram, med en blixtrande toledovärja i ena handen och i den andra en liten röd flagga, »la muleta». Med ett lugn och en säkerhet, som om ingen tjur vore på banan, går han fram till prinsessans loge, faller på knä med sin montera i hand, säger några ord, kysser fästet på sin klinga och går ensam emot tjuren. Med den röda flaggan lockar han nu det ursinniga, halft förblindade djuret att göra utfall och språng till höger och venster, till dess att han ser ögonblicket vara inne, — värjan blixtrar, och med en säker, kraftig stöt emellan tjurens skulderblad skjuter den hvassa spetsen midt igenom hjertat. Det tunga djuret vacklar tillbaka på knän som svigta, stapplar, reser sig igen, stupar och dör under folkmassans bravorop, handklappningar och prestissimo-fläktningar med solfjädrarne. Entusiastiska vivatrop ljuda, och på matadoren regnar en skur af cigarrer, cheroots, petillos och till och med börsar med klingande mynt. Jag såg äfven många, gripna af ögonblickets entusiasm, kasta ner sina små sammetshattar, sina jackor och tröjor. Matadoren gick omkring och tackade för bifallet, med graciösa gester, slängkyssar och ett majestätligt, förnöjdt småleende på läpparne; under tiden kastade »chulos» tillbaka igen alla hattarne och jackorna, som räcktes från hand till hand och förmodligen i sinom tid hunno sina egare. Under allt detta hade en karl varit framme och till yttermera visso huggit en kort knif eller dolk i tjurens nacke; mulåsnorna galoppera in, en krok fästes i hornen,

Monumenta de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

och ut bär det i fyrsprång, så att det blodiga slingriga spåret i sanden är det enda, som ännu påminner om den fallne starke. — Återigen trumpeter, återigen öppnas dörren för en annan tjur. Denne var nötbrun och ändå vildare än den första. Flere hästar blefvo ihjälstångade, och en picador blef kastad af hästen så våldsamt, att han upptogs sanslös och måste bäras ut. Den tredje tjuren tyckte man icke vara tillräckligt ursinnig, hvarföre arga blodhundar hetsades emot honom. Af dessa tog han två på hornen och slungade dem som vantar högt i luften, under det att han med ena bakfoten sparkade i hjäl en tredje. Man kastade brännare och smällande svärmare, som fastnade i tjurens hud, och hetsade derefter fram nya hundar; under det att en karl med en krokig skära på en lång stång smög sig fram och högg af honom ena bakhasen, beto hundarne sig fast i hans bringa och hals. Det arma kreaturet linkade nu på tre ben, med de rasande hundarne hängande omkring sig, tills det stupade och efter ett knifstyng i nacken sjönk tillsammans och släpades ut. Det var i så hög grad otäckt och vidrigt att åse, att man nästan kunde skämmas öfver att vara menniska. Fem andra tjurar dödades derefter på mer eller mindre plågsamt sätt, och många hästar ihjälstångades (inalles 23). En af tjurarne hoppade öfver det plank, som skilde arenan från publiken, och det är mig obegripligt, huru alla pojkar, polisbetjenter och vattenbärare kunde ur den smala gången så fort komma undan det retade djuret, som löpte omkring med hornen mot marken. En karl blef dock bortburen som död. Det var långt efter solnedgången som detta spektakel slutade. Publiken var särdeles belåten, och såväl damer som herrar tycktes hafva haft en så njutningsrik eftermiddag, att jag visst blifvit ansedd för känslolös, om jag hade bekänt, att denna tjurfäktning icke skänkt mig hvad jag kallar nöje.

Några af studenterna voro så artiga att bjuda Cubi och mig på frukost i ett litet värdshus i parken under Alhambra, och de kommo redan klockan sju för att hemta oss. På branta skuggrika krokvägar gingo vi först i den friska morgonluften upp till de stilla trädgårdarne vid Generalife, hvarest på en liten terrassformig gård, öfverskuggad af saftiga vinrankor, vårt frukostbord snart stod dukadt och i ordning. Under rankorna kunde man se ut öfver la Vega och den majestätliga Sierra Nevada; rundt omkring oss myrtenhäckar och blommor, som speglade sig i en fontän med kallt och klart vatten; på bordet godt vin och deromkring muntert sällskap, skratt och sång med glada historier, smultron och mjölk. Om i en sådan belägenhet man rår om nyckeln till den ungdomligt lekande inbillningens skatter och är i besittning af sorglöshetens rikedom, vore det dumt att vilja byta med prinsen af Lyckliga Arabien.

Då vi just hunnit sätta oss, fick den qvickögde Don Fernando sigte på en svart kaftan emellan de taggiga aloëbuskarne nere på den smala gångstigen, och han började strax med med full hals ropa: »Señor canonico, señor canonico, Don Pedro! Om inga andra mera angelägna förrättningar ligga i vägen, så gör oss det nöjet att komma hit upp, vi ha frukost och smultron, — säg icke nej!» — och med serveten på armen hoppade han till och med öfver den låga muren och ned under oliverna för att på närmare håll upprepa sin bjudning till presten. »Är det verkligen en canonico?» frågade Cubi, liksom med en viss oro, under det att han makade smultronfatet litet närmare. »Åh nej», sade någon, »han är icke annat än padre, men en så lustig ture, att vi alltid bruka kalla honom canonico — och full är han utaf visor och historier.»

Don Fernandos öfvertalningsförmåga hade varit segerrik, och innan kort sågs förn af den ecklesiastiska prämlika hatten skjuta in genom grindarne. »Ave Maria purissima», sade den högvördige med solennitet — »här kommer jag, mine herrar, tillfångatagen af denne ädle van-

Patronato Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

drande riddare Don Fernando, som jag fruktlöst har försökt öfvertyga, att jag är ute på verkligen högst angelägna förrättningar; likväl — halsstarrighet skulle illa höfvas den, hvars predikan bör vara from undergifvenhet.»

»Sitt nu ner, canonico», — skrattade Don Carlos — »utan konster och korstecken; solen står redan högt på himmelen, och det kan derföre vara smakligare att taga ett glas vin och vatten med oss, än att gå och dricka dam på landsvägen. — Förrättningar, alltid förrättningar, den gamla visan! — Men hvem kan missunna arbetaren i vingården sjelf en klunk ibland? Eller säger icke skriften, att man icke skall binda munnen till på oxen som tröskar — eller hur, canonico? och har det någonsin varit emot presterskapets konstitution att — —»

»Låt nu kyrkohistorien vara till i morgon!» ropade en af de andra studenterna, — »här kommer Mateo (det var den halte uppassaren) med ännu ett fat friska smultron; sätt dem framför vår canonico, som nog vet hvad som är godt, såväl som hvad är ondt. Hvem förstår icke, att slipstenen behöfver vatten och hjulet smörja? Fråga de bruna zigenerskorna, som dansa der nere på backen, — det behöfs intet latin för att begripa det, — säger jag rätt, padre?»

»Smultronen äro delikata», mumlade presten, med munnen full, »och så är äfven den fina doft de sprida, man kan tveka hvilketdera som förtjusar mest; — det är som musiken till en vacker vers, och endast ett vet jag som smakar bättre: det är att få vara med i ett så lärdt och angenämt sällskap som detta. Vår gamle moriske vän Ben Mustapha, som ibland kommer hit öfver från Tetuan med dadlar, rökelse och rosenolja, berättar, huru Persiens Sadi en gång i badet hittade ett stycke välluktdoftande lera. Din parfym förtjusar mig; är du mysk eller cedroline? frågade han, och det svarades: jag *var* icke annat än simpel lera, men jag har *varit med* rosorna, och det är kanhända derföre som jag nu behagar dig så väl» —

»Bravo, canonico,» ropade alla, »det var visst en svart ros ibland dem» — —

»Kanhända», sade presten smickrad, »men jag tror att de voro röda; jag är rakad på hjessan», sade han och lyfte på kalotten, »men det gör mig på nytt ung att höra: Evviva las mozitas!» och han började gnola:

»Del cielo luciente estrella!
Granada bella!» — —

»Ole! Ole!» ropade alla, »gå på, gå på! det är just den rätta tonen». — »Ack, det är icke värdt», sade don Pedro, »jag har glömt alla mina gamla visor. Ay de mi! Som en fjäril fladdrar ungdomen öfver lifvets blomsterfält, men åren, de tunga åren komma sedan och trampa ner det. Och tiden går, till och med då man sitter med benen i kors; jag sitter nu här liksom förtrollad på detta ljufliga ställe, fastän jag för längesedan borde hafva varit nere hos Marin och hört efter Herodes, — eller kanhända vi icke hafva processionen om tisdag?»

»Bah, det är långt till tisdag», sade någon, »men är det verkligen sant att man i år vill bära i processionen den gamla skräpige, halfruttne Pilatus, som tvättar händerna, — det blir briljant!»

»Det är just det», sade presten. »Nazarenerna hafva fått i hufvudet, att detta skall blifva någonting riktigt lysande att visa i processionen för hertiginnan-infantan; och både Herodes och Pilatus äro derföre redan nere hos Marin, och han var sent i går qväll och beklagade sig, att det är mycket mera att reparera än man kan tro. Skrufvarne i hufvudet på Pilatus äro lösa, tagelskägget vederstyggligt, turbanen obrukbar, utom det att de röda stöflarne nästan totalt äro uppätna af kyrkråttorna. Marin vill till och med påstå, att äfven kåpan har stora hål, och jag skall nu i himmelens namn gå ner och se efter, hur det hänger ihop med allt detta. Dock, som man icke gifvit mig några så kallade medel i händerna, förutser jag att icke mycket kan uträttas. Hvar är ambassadörens geni,

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

om icke i hans penningskrin? Men så allvarsamma saker fordra ändå omtanke och eftersyn, derom är intet tvifvel. Presterskapet måste hålla ett öga på hvad som rörer religiösa ting, och jag skulle derför icke kunna förlåta mig, om jag uppehölle mig här en minut längre» — — och han började trefva efter den stora vida hatten, som han hade skjutit under bordet, och vi sågo snart den svarta kaftanen försvinna emellan de gröna träden, utåt backen som leder till Marins verkstad nere i dalen. Morgonen blef förmiddag, sällskapet bröt upp, och i solvärmen begåfvo vi oss på väg åter till Granada.

Alhambra i Juni 1849.

Den gamla hederliga Carmen gaf ganska ordentligt signal, när hon hade slutat sin skurning och städning, och jag dröjde derefter icke länge med min flyttning till Alhambra. Domingo, som hade många af ett lastdjurs dygder, åtog sig min kappsäck och mina öfriga tillhörigheter och bar allt med stor lätthet, utan att bekymra sig mycket om solbaddet, hvilket ändå i backen ofvanför Calle de los Gomeles började blifva så pressande, att ju högre vi kommo in på Alhambras förtrollade mark, desto mer blef hans näsa lik en rubin infattad i klara perlor.

Så snart jag var inflyttad i Alhambra, gjorde jag bekantskap med två unga och älskvärda tyskar, som redan bodde der uppe i ett näste, som kallades Fonda de San Francisco, hvilket, efter hvad jag hört, förut hade varit ett litet capucinerkloster. Den ene af dessa heter Edward Gerhardt och är en skicklig arkitekturmålare. Han har blifvit skickad af konungen af Preussen till Granada för att afteckna salarne i Alhambra och annat moriskt, som kunde finnas rundt omkring i trakten. Den andres namn är Friedrich, egentligen ute på resor endast

för sitt nöje; men kan också måla med både känsla och talang. Han har visst sjelf stor benägenhet att helt och hållet egna sig åt konsten, men han är rik, och när man har pappa och mamma, systrar och svågrar, som alla med guldkrokar hålla i skörten, är det icke så lätt att rusa åstad. Det är sådana rikedomens skötebarn, som sedan få sitta ibland trossvagnarne och äta smörgås, medan andra mera lyckligt lottade äro framme i elden och storma fästningar.

Med dessa båda vänner har jag nu börjat att betrakta Alhambra så att säga både bak och fram, i solsken och månsken, drömmande och vaken, tecknande och målande, klättrande och krypande. Dagen begynnes med att jag i soluppgången direkte från min bädd springer utför trappan ner i trädgården och der hoppar uti den kalla, klara vattencisternen. Jag ströfvar derefter vanligtvis ut omkring i berg och backar upp till »la Silla del Moro» ofvanför Generalife eller i parken, tills klockan slår åtta, då min beskedliga gumma alltid punktligt har dukat frukostbordet i ordning under det vackra pommegranat-trädet, som tyckes fägna sig deråt, och mer än en gång beströr den hvita duken med sina röda blommor. Ägg, fisk, skinka, tomate, chokolad och frukt utgöra vanligen viktualierna, och ehuru tillredningen ibland förefaller mig bekymmersamt fantastisk och nästan trolsk, märker jag aldrig något illamående deraf. Jag fortfar derföre att på klockslaget svälja ner hvad helst Carmen sätter framför mig, — jag måste dock bekänna, icke alltid med någon särdeles stor njutning, fast hon aldrig underlåter att utbreda sig öfver huru allt är smakligt, deliciöst och »muy ricco».

Jag befinner mig här i Alhambra nästan som en eremit, i förtjusande lugn. Min bostad är ett litet gammalt moriskt hus med en nätt liten trädgård, der det fins rinnande vatten bland myrten och törnrosor, fikonträd och en så stilla ensamhet, att jag nästan tycker mig der kunna vänta en påhelsning af Ben Abderrahman eller

P.G. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA